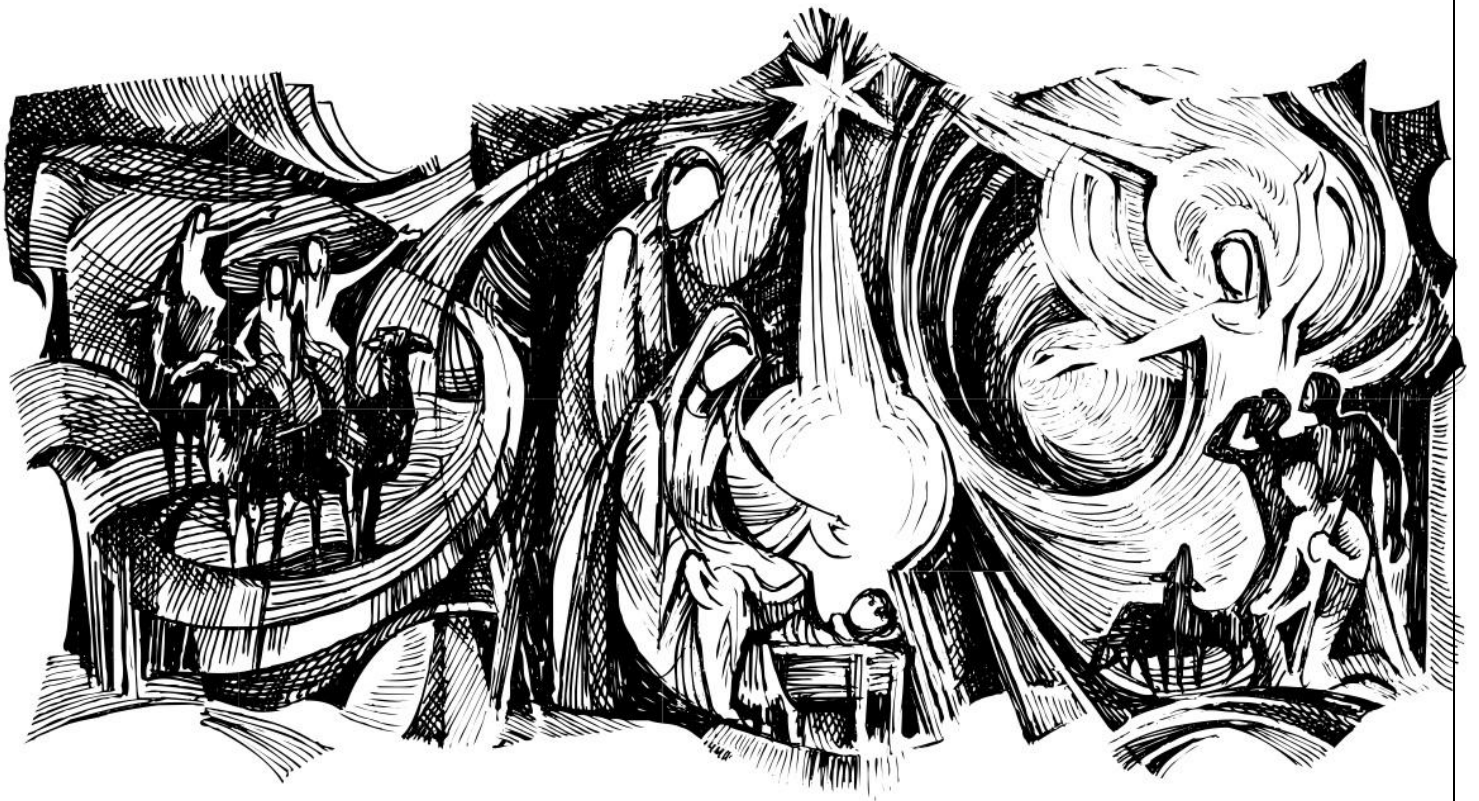

Een nieuwe bezieling!

**Meditatie ds. G. R. Rinsma Kerstmorgen
Maandag 25 december 2017
evangelielezing: Johannes 1:1-14**

OVERWEGING

Gemeente van Onze Heer Jezus Christus,

Ik was bezig met de kerstverlichting, toen ik ontdekte dat het het niet deed. Heel vervelend, want dan moet je zoeken. Zoeken naar het kapotte lampje. Want als er eentje het niet doet, doen ze het allemaal niet. Maar na een kwartier alle lampje eruit te hebben gehaald was ik nog geen stap verder. Niks brandde. Ja, en wat doe je dan? Weggooien en nieuwe kopen? Zo gaan wij toch meestal met de dingen om: als iets niet meer functioneert? Meneer, u kunt beter een nieuw kopen.

Maar stel nu eens dat het een uniek, onvervangbaar exemplaar is. Een auto uit het begin van de vorig eeuw. Dan ga je op zoek naar vervangende onderdelen en dan sleutel je er net zo lang aan tot dat hij het weer doet, toch? En ga je dan op een gegeven moment niet ook merken, dat je een band krijgt met zo'n oude auto, een band met dat oude treinstel, een band met zo'n oud vliegtuig - en voordat je het weet ga je tegen zo'n brik staan praten en voordat je het weet, heb je het ook al een naam gegeven. Kan ook met een viool, met een gitaar, met een piano. Het wordt je dierbaar. Zo dierbaar dat je soms je leven er voor op het spel zet om het te redden.¹

Zo zegt Johannes, wiens evangelie we vanmorgen lezen, Want God had de wereld zo lief dat hij zijn enige Zoon heeft gegeven, opdat iedereen die in hem gelooft niet verloren gaat, maar eeuwig leven heeft²

Dat is de overtuiging van Johannes, de evangelist. God heeft deze wereld lief. Waarom? Daar komen we nooit achter. Want je houdt van elkaar, omdat je van elkaar houdt? Omdat je elkaar al zo lang kent en vertrouwd bent geraakt met elkaar. Omdat je zo gehecht bent geraakt.

*Als liefde zoveel jaar kan duren,
dan moet het echt wel liefde zijn,
ondanks de vele kille uren,
de domme fouten en de pijn.*

Ik houd van jou,

¹ Wibi Soerjadi gaf zijn piano de naam Bösi. Tom Hanks in de speelfilm Cast Aaway; Blues gitarist B.B. King gaf zijn gitaar de naam Lucille,

² Joh. 3:16-17 God heeft zijn Zoon niet naar de wereld gestuurd om een oordeel over haar te vellen, maar om de wereld door hem te redden. 1

*met heel mijn hart en ziel
houd ik van jou.
Langs de zon en maan
tot aan het ochtendblauw,
ik houd nog steeds van jou.*

Heeft God zo de wereld lief? Ja, zeg Johannes, alzo lief heeft hij de wereld, zijn schepping, zijn creatie. Maar liefde die het alleen bij woorden laat, bij verklaringen, wat valt daar van te merken? Daarom vult Johannes aan: de liefde van God is zichtbaar duidelijk geworden in een overrompend en uniek gebaar, in een kostbaar geschenk, dat hij de wereld heeft gegeven. Een mens naar zijn beeld en gelijkenis. Zijn eniggeboren zoon.

Was het een noodgreep? Om de wereld te redden? Net zoals je iemand uit het water redt of uit het vuur? Was het een impuls, een ingeving zonder na te denken om zijn zoon te zenden?

Naar Johannes' overtuiging komt Jezus niet zomaar uit de lucht vallen, hij staat in een lange geschiedenis, welbeschouwd heeft hij zijn oorsprong 'in den beginne'. Wie het verhaal van Jezus wil vertellen, moet beginnen bij wat God in beginsel voor ogen stond toen hij aarde en hemel schiep, hij moet het levendmakende, scheppende woord van God in herinnering roepen. In den beginne was het Woord. God sprak: Er zij licht en er geschiedde licht. Mét dat hij sprak, was het er, zijn woord was daad, zijn daad was woord, zeggen en doen zijn bij God één. En het Woord is Schrift geworden, want Israël heeft Gods woorden en daden – zoals zij die dachten te hebben gehoord en gezien – zorgvuldig opgeschreven in een boek: de Thora.³

Maar Johannes leeft tegelijk in een heidense wereld en daarom vertaalt hij dat scheppende woord met een toentertijd gangbaar begrip: de logos. In den beginne was de Logos. 'Wat jullie Grieken als de Logos kennen, het goddelijk wereldbeginsel, dat lijkt op wat wij in Israël het Woord noemen, Gods scheppend spreken, de bron van alle zijn. Jullie concept en het onze, zij sluiten elkaar niet uit, wij spreken van eenzelfde geheim.'

³ Uit die geloofsbron heeft Jezus geput in leven en in sterven, en wie hem wil verstaan moet putters uit diezelfde bron.

In den beginne was het Woord, en het Woord was God nabij, en het Woord was God.

God is geen zwijgende God, wij leven niet in een angstaanjagend stil heelal. Boven het dak van ons denken woont een God die ons aanspreekt. Er klinkt een Woord en mét dat het klinkt, geschiedt het.

Ik probeer me dat voor te stellen. Want ik heb ook een paar woorden gesproken, toen de kerstverlichting het niet wilde doen. Krachtwoorden. Er gebeurde niets. Niente. Nothing. De ziel was eruit, er kwam geen licht te voorschijn.

Soms denk ik dat ook van ons land. We zijn een kapotte kerstverlichting geworden; een kerstverlichting, die het niet doet. En de éne zegt: dit lampje is het, die moet vervangen en een ander zegt: nee, het is dit lampje, dat past niet. Maar hoe vaak je ook de stekker in het stopcontact steekt, er gaat geen licht branden. De keten, die de stroom moet geleiden, is onderbroken. Ergens. Onvindbaar, waardoor de ziel eruit is. Er is geen bezieling.⁴

En we merken dat: in de zorg, in het onderwijs. Mijn vrouw en ik praten er bijna elke dag over en misschien herkent u dat en ervaart u het ook. Dat ongrijpbare, waardoor het niet stroomt, waardoor het stagneert, waardoor

En wat we nodig hebben, is niet zozeer een kindje in de kribbe of een Jozef en Maria of engelen en herders. Geen wijzen uit het Oosten. Geen engelenzang en noem maar op. Maar bezieling. Bezielende woorden, bezielende mensen. Of beter: beide inéén. Zoals Johannes schrijft: Het bezielend spreken is vlees-en-bloed- geworden.⁵ en heeft in ons midden zijn tent⁶ neergezet. Wij hebben zijn overwicht gezien, zijn

⁴ Vanuit heel andere hoek, nl. vanuit de filosofie, komt Ad Verbrugge tot een soortgelijke conclusie. Terugblikkend op de geschiedenis stelt hij dat het protestantisme opgekomen is vanuit een bepaalde levenservaring, die met de cultuur als geheel is verbonden. 'Het principe van de menselijke subjectiviteit ligt in de ziel van de Noordwest-Europese cultuur besloten en geeft zich daarin op verschillende manieren gemanifesteerd, steeds verbonden met een zekere religieuze levenservaring.'⁴ Deze religieuze levenservaring vormde als het ware de bodem onder de gedachte van de gelijkwaardigheid en vrijheid van personen,⁴ maar is nu volgens Verbrugge daaronder weggevalen. 'Met de dood van God – door Verbrugge op andere plaatsen ook wel het heilige genoemd⁴ - in een gemeenschap verliest het doen en laten van dit volk zijn bezieling en levenskracht: de heilige betekenis daarvan verdwijnt uit het leven. Kortom; wist de individuele persoon in zijn subjectieve beleving van de religie tot voor kort zich nog afgestemd op een groter heilig verband, daartoe opgeroepen vanuit de ervaring van het heilige zelf, ⁴ nu is met het verdwijnen van het heilige opeens de mens zelf tot maat van alle dingen geworden.'⁴ Skriptie studieverlof; Gerard Rinsma 2006

⁵ Oussoren, pg. 1347

⁶ En 'hij heeft in ons midden zijn tent neergezet', aldus de meest letterlijke vertaling. Dat is veel meer dan wonen (NBV), het herinnert ons aan de wijze waarop JHWH te midden van zijn volk aanwezig is, in de tent der ontmoeting. De 'heerlijkheid' van de vader - zijn overwicht - straalt op hem af. 'Wij hebben het zelf gezien: vol,

overwicht als eniggeborene van de vader, overvloeiend van vriendschap en trouw.⁷

Met dat ene zinnetje over het Woord dat vlees-en-bloed- kortom een sterfelijk mens is geworden, vertelt Johannes op zijn manier wat zijn collega-evangelist Lucas wil zeggen met diens veel bekendere verhaal over het kind in de kribbe, de herders en de stal, de engelen en hun zingen in de nacht. Johannes volstaat met maar één zinnetje. Soberder kan het haast niet. Kernachtiger kan het in geen geval voor wie het verstaan kan. God heeft deze wereld een nieuwe bezieling willen geven: in de persoon⁸ van Jezus, zijn eniggeboren Zoon. Een zoon, die sprekend op zijn vader lijkt. En we kunnen zeggen dat die bezieling, die vlees-en-bloed is geworden de toenmalige wereld in een eeuw tijd heeft veroverd en de toenmalige wereld voorgoed heeft veranderd.

Vanmorgen staan we als het ware aan de wieg ervan, vieren we de geboorte van Jezus en is de vraag nu aan ons: of ook wij ons door dat zelfde spreken willen laten bezielen?

Hoe bedoelt u, dominee? Ik bedoel; of wij ons door Gods barmhartigheid zó willen laten inspireren en bemoedigen. De wereld, ons land, onze samenleving, heeft onze bezieling heel hard nodig.⁹ Om de kerstverlichting weer te laten branden. Amen.

overvloeiend van vriendschap, genade en trouw' - zo citeert Johannes hier letterlijk de Naam uit Exodus 34:6. Johannes bedoelt hier het Herbreeuwse begrippenpaar 'vriendschap en trouw' weer te geven. Het is volstrekt onduidelijk waarom de NBV de zinsnede 'vol van goedheid en waarheid' naar voren haalt, terwijl de zin er juist op uitloopt.

⁷ Joh. 1.14

⁸ Voor Johannes is het Woord een persoon. De naam van die persoon wordt ons nog even niet onthuld, maar Johannes weer van een mens die één van geest was met God. Zo nabij God was deze mens in Johannes' beleving, dat hij in hem het Woord van God hoorde. Zo nabij de Vader zag hij deze mens, dat hij hem de Zoon noemde, sprekend zijn Vader.

⁹ Gunda Schneider-Flume Grundkurs Dogmatik, pg. 72 Die biblischen Schriften enthalten und bezeugen die Geschichte Gottes, die, so wie sie Lebensgeschichte des Volkes Israel ist und der ersten Christen, heute Lebensgeschichte der Christen ist, 'eitel lebewort', wie Luther sagt. In historischen Texten, deren Entstehungsanlass wir oft nicht mehr eindeutig greifen können, eröffnet sich die Geschichte des barmherzigen Mitseins Gottes als Lebensverheissung und Lebensperspektive. Deshalb ist die Bibel als Heilige Schrift nicht Besitz, sondern Aufgabe für die Glaubenden, die sie als anredende Lebenswahrheit vernehmen und vernehmbar machen müssen. Das gilt auch und gerade zu einer Zeit und in einer Gesellschaft, in der die Bibel vordergründig keine Bedeutung mehr für Leben und Alltag hat, denn es geht darum, dieses Buch nicht als Sammlung religiöser Traditionen historisch zu archivieren, sondern seine Aktualität als orientierende Lebensweisheit je neu zu entdecken.